

Shrazaddinova Amina Aleuatdinovna
Filosofiya qánigeligi 2-kurs magistranti.
Berdaq atindađi Qaraqalpaq mámleketlik universiteti
Ózbekstan Respublikası, Nókis.

**GLOBALLASIW DÁWIRINDE ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASINIŃ
KÓP MILLETLI MÁMLEKET SIPATINDAđI RAWAJLANIW
PERSPEKTIVASI**

Annotaciya: Bul maqalada globallasiw dáwirinde Ózbekstan RespublikasiniŃ kóp milletli mámleket sipatinda, milliy qatnashlardi bekkemlewdegi siyasatiniŃ ámiyeti analizlengen.

Gilt sózler: globallasiw, millet, milletler aralıq qarım-qatnaslar, mádeniyat, koncepciya.

Shrazaddinova Amina Aleuatdinovna
Graduate 2 course in the specialty philosophy
Karakalpak State University named after Berdakh
Nukus, Republic of Uzbekistan.

**PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC OF
UZBEKISTAN AS A MULTINATIONAL STATE IN THE PROCESS OF
GLOBALIZATION**

Abstact: In this article, the importance of its policy in strengthening national relations as a multinational state in the process of globalization has been analyzed.

Keywords: globalization, nation, international communication, culture, concept.

Mağlıwmatlarǵa kóre, bunnan 100 jıl burın mámleketimiz aymaǵında 70 ke jaqın millet wákileri jasaǵan. 1926-jılı elimizde 90 millet hám elat wákileri jasaǵan bolsa, 1959-jılda olardıń sanı 113ke, 1979-jılı 123ke, 1989-jılı bolsa 130ǵa jetti. Respublikamızda jasawshı milletlerdiń arasındaǵı doslıqtı, birge islesiwdi, olardıń mádeniy-ruwxıy talapların qanaatlandırıw hám milletler ara tatiw qatnasıqlardı bekkemlew ushın Birinshi Prezidentimiz I.Karimovtıń baslaması menen 1992-jıl 13-yanvarda Respublikalıq Baynalmilal mádeniyat orayı shólkemlestirildi. Onıń tiykarǵı wazıypasın ministrlkler, mákemeler, Qaraqalpaqstan Respublikası Ministrler Keńesi, wálayat, qala, rayon hákimlikleri, jámiyetlik shólkemler menen birge milletler ara qatnasıqlar tarawında birden bir mámleketlik siyasattı ámelge asırıwǵa qatnasıwdan, milliy ruwxıy-mádeniy oraylardıń iskerligin jetilistiriw hám olardıń ózlerine tiyisli bolǵan úrp-ádet, dástúrlerin tiklewge hám rawajlandırıwǵa járdem beriwden ibarat.

Óziniń quramı hám mazmunı tárepinen hár túrli xalıqlar birliginen shólkemlesken biziń jámiyetimizde milletler aralıq tatiwlıqtı saqlawǵa bólek itibar berip kelinmekte. Ózbekstannıń baylıqları kóp, biraq biziń eń úlken baylıǵımız, eń úlken qádiriyatımız, bul – jámiyetimizde húkim súrip atırǵan tınıshlıq, milletler aralıq doslıq hám birlik bolıp tabıladı.¹

Ámeldegi Prezidentimiz Sh.Mirziyoev ta Birinshi Prezidentimiz belgilep bergен joldan baǵdar alıp, reformalardı jedel pát penen alıp barmaqta. Atap aytqanda, Milletler ara tatiwlıq hám dinler ara bawrikeńlik máselesiniń 2017-2021-jıllar aralıǵında Ózbekstandı rawajlandiriw boyınsha "Háreketler strategiyası"niń besinshi baǵdarında aktual waziypa etip belgilep berilgenligi sòzimizdiń dáliyli. Ózbekstanda da usı kúnge shekem milletler aralıq qarım-qatnaslardı jolǵa qoyıw boyınsha bir qatar qararlar, pármanlar, nızamlar qabil etilgen. Ótken 2019-jılı 15-noyabr kúni Prezidentimiz Sh.Mirziyoev tastıyqlaǵan “Milletler aralıq qarım-qatnaslar tarawında Ózbekstan Respublikası mámleket

¹ Каримов И.А. Республика байнамиал маданият маркази ташкил этилганининг 10 йиллигига бағишланган тантанали мажлис қатнашчиларига табрик. // Каримов И.А. Ҳавфсизлик ва тинчлик учун курашамиз. 10-жилд.- Тошкент: Ўзбекистон, 2002.-Б.181

siyasati koncepciyasi” qabil etildi.² Bul koncepciyaniń ameliy hám tariyxıy áhmiyeti sonda buǵan shekem bar bolǵan hár túrli nizam, qarar, párman hám basqa da normativ huqıqıy hújjetler ulıwmalastırılıp hám tártiplestirilip, sistemali tárizde usı koncepciyada óz sáwleleniwın taptı. Koncepciya 6 bap, 12 punktten ibarat bolıp, bunda tiykarǵı túsinikke “Milletler aralıq qarım-qatnaslar – bul mámleket aymaǵında jasawshı milletler hám elatlar ortasındaǵı, jámiyet turmısınıń barlıq tarawların qamtıp alatuǵın qarım-qatnaslar”³ dep táriyip berilgen.

Koncepciyaniń 2-babında milletler aralıq qarım-qatnaslarlar tarawında Ózbekstan Respublikası mámleket siyasatınıń tiykarǵı principi etip tómendegiler belgilengen:⁴

- Puqaralardıń teń huqıqlıǵı;
- Jámiyetlik ádillik;
- Nızam ústinligi;
- Millet hám elatlardıń mádeniy, til hám diniy qádriyatları, tradiciya hám úrp-ádetlerin óz-ara húrmet etiw;
- Ózbekstan Respublikası puqaralarınıń, sonıń menen bir qatarda shet ellerde jasawshı puqaralardıń huqıq hám erkinliklerin qorǵaw;
- Ózbekstan Respublikası mámleket suvereniteti hám aymaqlıq bir pútinligi principlerinen ibarat.

Sunday-aq, Ózbekstan aymaǵında jasawshı basqa milletler hám elatlardıń mádeniyatı, tili, úrp-ádet hám dástúrlerin saqlap qalıw, úyreniw hám rawajlandırıw máselesine mámleket siyasatı dárejesinde dıqqat awdarılıwı, sonıń menen birge jámiyette júzege keliwi múmkin bolǵan milletler ara kelispewshilikler hám konfliktlerdiń erte aldın alıw profilaktikası ushın tarawda effektiv monitoring mexanizmlerin qalıplestiriw, milletshilliktiń hárqanday formalarına jol qoymaw biziń mámleketimizdiń milletler aralıq qarım qatnaslar

² <http://uza.uz/uz/documents/millatlararo-munosabatlar-sohasida-o-zbekiston-respublikasi--18-112019>

³ Миллатлараро муносабатлар соҳасида Ўзбекистон Республикаси давлат сиёсати концепциясини тасдиқлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони. ПФ-5876-сон 15.11.2019.

⁴ <https://lex.uz/docs/4597662>

mádeniyatı máselesinde ózine tán jol tańlağanın ańlatadı. Bul baǵdarda milliy-mádeniy oraylardıń is alıp barıwına mámleket tárepinen hár tárepleme qollap-quwatlaw hám sıylıqlaw is-ilájlardı názerde tutılǵan.

Koncepciyada berilgen quramalı wazıypalardı orınlaw óz gezeginde metodologiyalıq tiykarlardı, ilimiy-teoriyalıq derekler hám izertlewler nátiyjeleriniń bolıwın talap etedi. Óytkeni, milletler aralıq qarım-qatnaslar máselesi bul tájiriyebe ótkeretuǵın dárejede ápiwayı qatnaslar jıyındısı emes. Bunda alǵı ilimiy izertlewler nátiyjeleri, tariyx gúwa bolǵan jaǵdaylar, hám milletler aralıq qarım-qatnaslardıń endigi keleshegi boyınsha boljawlardı tereń izertlep, soǵan bola iykemlesiw, jaǵdaydı durıs hám obyektiv bahalap, usı tiykarda is-ilájlardı dawam ettiriwdi talap etedi.

Usı maqsette Ózbekstanda “Milletler aralıq qarım-qatnaslar hám shet mámleketler menen doslıq baylanısları” komiteti janında “Milletler aralıq qarım qatnaslarlar boyınsha ilimiy-ámeliy izertlewler orayı” shólkemlestirildi⁵. Oraydıń tiykarǵı wazıypaları qatarında:

- milletler aralıq qarım-qatnaslarlar tarawında sistemalı tiykarda ilimiy, atap aytqanda, sociallıq izertlewler, sonıń menen birge, usı baǵdardaǵı processlerdi rawajlandırıwdıń monitoringin jolǵa qoyıw;
- milletler aralıq qarım-qatnaslarlar tarawında ilimiy maqalalar, kitaplar, ilimiy izertlew materialları, informacion-analitikalıq sholıwlar tayarlaw hám járiyalaw;
- jetekshi jergilikli hám shet el ilimpazları, ekspertler hám qánigeler qatnasıwında milletler aralıq qarım-qatnaslarlar tarawında ilimiy-teoriyalıq hám ilimiy-ámeliy konferenciya, seminarlar, sáwbetler, lekciya hám basqa ilájlardı shólkemlestiriw hám ótkeriw;
- milletler aralıq qarım-qatnaslarlar tarawındaǵı mashqalalardı úyreniw hám olardı sheshiwde shet el tájiriybelerin analizlew hámde Ózbekstan sharayatında áne sol tájiriybelerden paydalanıw boyınsha usınıslar islep shıǵıw ;
- milletler ara tatıwlıqtı bekkemlew, jámiyette milletshilik aqıbetinde júzege keliwi múmkin bolǵan tartıslı jaǵdaylar hám kelispewshiliklerdiń aldın alıw hám

⁵https://www.norma.uz/oz/qonunchilikda_yangi/millatlararo_munosabatlar_buyicha_ilmiam_aliy_tadqiqotlar_markazi_tashkil_etildi

olardı profilaktika etiw, sonıń menen birge, usı tarawdaǵı qawipsizlikke qawıp hám qawıp-qáterlerge qarsı gúresiw boyınsha usınıslar tayarlaw máseleleri keltirip ótilgen.

Juwmaq sipatında sonı aytiwimiz múmkin, bul koncepciyanıń ámeliy hám tariyxıy áhmiyeti sonda, buǵan shekem bar bolǵan hár túrli nizam, qarar, párman hám basqa da normativ-huqıqıy hújjetler ulıwmalastırılıp hám tártiplestirilip, sistemali tárizde usı koncepciyada óz sáwleleniwini taptı. Ózbekstan aymaǵında jasawshı basqa milletler hám elatlardıń mádeniyatı, tili, úrp-ádet hám dástúrlerin saqlap qalıw, úyreniw hám rawajlandırıw máselesine mámleket siyaseti dárejesinde dıqqat awdarılıwı, sonıń menen birge jámiyette júzege keliwi múmkin bolǵan milletler ara kelispewshilikler hám konfliktlerdiń erte aldın alıw profilaktikası ushın tarawda effektiv monitoring mexanizmlerin qalıplestiriw, milletshiliktiń hárqanday formalarına jol qoymaw biziń mámleketimizdiń milletler aralıq qarım qatnaslar mádeniyatı máselesinde ózine tán jol tańlaǵanın ańlatadı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar dizimi:

1. Каримов И.А. Республика байнамилал маданият маркази ташкил этилганининг 10 йиллигига бағишланган тантанали мажлис қатнашчиларига табрик. // Каримов И.А. Ҳавфсизлик ва тинчлик учун курашамиз. 10-жилд.- Тошкент: Ўзбекистон, 2002.-Б.181
2. Миллатлараро муносабатлар соҳасида Ўзбекистон Республикаси давлат сиёсати концепциясини тасдиқлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони. ПФ-5876-сон 15.11.2019.
3. <https://lex.uz/docs/4597662>
4. https://www.norma.uz/oz/qonunchilikda_yangi/millatlararo_munosabatlar_buyicha_ilmiyamaliy_tadqiqotlar_markazi_tashkil_etildi.